

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken 1. juledag i Fredrikstad Domkirke

Joh 1,1-14

Vi lever i en tid der vi opplever utrolig store forandringer. Livene våre og til de rundt oss er knapt gjenkjennbare for mine besteforeldres generasjon, de som ble født på slutten av 1800-tallet. Arbeidslivet er hele tiden i endring, familiemønstrene forandres og det er ikke lenger slik at vi fortsetter å bo der vi vokste opp.

Vi lever her i Fredrikstad i en del av Norge som alltid har hatt sterke forbindelser ut i den store verden. Vi har festningen som skulle beskytte oss mot inntrengere utenfra og vi har havnen som ble grunnlag for næringsvirksomhet og velstand. Allikevel er vi som personer og samfunn på en helt annen måte knyttet til verden der ute gjennom kommunikasjonsrevolusjonen, økt handel og økt reisevirksomhet. Verden er blitt større, og derfor nærmere oss alle.

Når alt forandres og impulsene er så utrolig mange, øker behovene våre for å vite hvor vi kommer fra og hvor vi hører til. TV-programmer som spenner bro tilbake i slekten er av den mest populære underholdningen. Slik gjør vi oss i stand til å leve fremtiden med dens muligheter, usikkerhet og forandringer.

Selv om vår tid er preget av en urokkelig tro på at menneskene kan håndtere det som kommer, vet vi også at fremtiden aldri blir slik vi hadde forestilt oss den, verken som personer eller nasjon. Fremtidens usikkerhet avdekker at vi på tross av utrolige fremskritt allikevel er sårbare mennesker som lever vårt liv med en ukjent lengde mellom fødsel og grav. All vår aktivitet og forskning og leting etter nye og bedre muligheter kan ikke forandre dette menneskets grunnleggende livsvilkår. Vi har fått livet i gave og vi må levere det tilbake på et tidspunkt vi ikke vet.

I alt som forandres, er vår leting etter vår begynnelse og forankring for livene våre fortsatt den samme for oss som for mennesker til alle tider og på alle steder. I vissheten om vår død er fremtidens usikkerhet stadig vårt eksistensielle kjennetegn.

I Fredrikstad Blad forrige dagen ble folk spurt om de ville besøke kirkens gudstjenester denne julen. Flere svarte at det hadde de ikke tid til, juleforberedelsene tok så alt for mye tid. Det kan være at kravene til en perfekt jul og skammen som følger med at ikke alt er på skinner, er blitt for høy hos oss. Men mange oppsøker kirkerommet i løpet av adventstiden og juletiden nettopp for å få sinn og sjel knyttet til julebudskapets innerside.

Julebudskapets innerside er feiringen av at vår grunnleggende leting har fått et svar. Livene har fått en forankring som bærer også i vår generasjon i møte med store forandringer og en ukjent fremtid. For julebudskapets innerside er at Gud knytter vår fremtid sammen med sin fremtid. Gud vier sin fremtid til vår fremtid fordi vi er Guds barn og bilde som Gud aldri vil forlate. Ved begynnelsen og slutten av våre liv, er Gud. Julenatt viste Gud for hele folket at han også er vår livsledsager og forstår innersiden av våre liv. For Gud ble menneske i kjøtt og blod og viet seg derfor til menneskets livslodd.

«I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham, uten ham er ikke noe blitt til. Det som ble til i ham, var liv, og livet var menneskenes lys.»

Johannes tar oss virkelig med opp på det høyeste fjellet og viser oss det store utsynet helt tilbake til begynnelsen. Og der, i den fjerneste av alle horisonter, skimter vi livets opphav, der vi alle kommer fra. Perspektivet er svimlende og ufattelig i tid og i skapelsesprosess. Alt som finnes kan føres tilbake til denne begynnelsen. Den ufattelig kompliserte utviklingen som ligger mellom da og nå, løsriver oss ikke fra opphavet. Den utdyper den. Det utrolige mangfoldet livet har fått siden begynnelsen, fjerner oss ikke fra annet liv. Tvertom bindes vi nærmere sammen med alt som lever i erkjennelsen av at alt er blitt til ved Den samme.

Men Johannes lar oss ikke forbli der oppe på fjellet med det utrolige utsynet. Johannes forteller oss at Livets opphav og begynnelse, har bygget en bolig midt i verden, i vår verden, i vår virkelighet. Forbindelsen mellom oss og vårt opphav, er knyttet i barnet i Betlehem, barnet i Marias favn som fikk navnet Jesus, Gud frelser.

Det er barnet i stallen som avdekker Guds herlighet, sier Johannes. I barnet finner mennesket utstrålingen av Guds herlighet, slik vi hørte fra Hebreerbrevet. Barnet i krybben

skaper broen til vår begynnelse og vår fremtid. Slik vår begynnelse er knyttet til alt levende, inviteres hele Guds skapelse og Guds folk til å slutte seg til de første pilgrimene julenatt som på engelens oppfordring gikk til stallen og så Guds herlighet i Marias favn. Der får vi vite at livets lys er med oss i vår livskamp.

Sannheten om oss mennesker er ganske ubehagelig. Menneskets mørke er lett å gjenkjenne. Historien vår har vist at alle kan bli overmannet av mørket i oss og rundt oss. Livets lys, som skinner for hvert menneske og for verden, avslører oss og er ofte for skarpt til å være behagelig. Men Guds lys er kjærlighetens lys. Guds lys er livets og ikke dødens lys. Det setter oss fri fordi Guds kjærlighet overvinner vår skyld og skam og overgrep og feiltrinn som lyset avdekker. Betlehems krybben er nådens sted, for oss alle.

Barnet i krybben i Betlehem frigjør oss fra en rastløs søken etter tegn på himmelen fordi barnet gir oss svarene vi trenger for en bærekraftig forankring for livene våre i møte med fremtiden. Gud blir selv en del av oss og viser oss sin herlighet ved å leve sin kjærlighetsvisjon midt i blant oss. Leter vi etter Guds fotavtrykk i våre liv og i vår verden, finner vi dem der livet bryter frem og fortrenger mørke og alt det som truer oss.

I menneskets mentalitet er det den sterkeste og mektigste som overlever og skaper fremtiden. Slik trodde man på Marias tid og slik tror vitenskapen i vår tid. Men Guds herlighet er annerledes. Guds herlighet viser seg i et sårbart barn og et sårbart menneskeliv. Gud viser seg ikke for gjetere og vismenn for å premiere deres makt og store prestasjoner. Guds tilstedeværelse i menneskenes liv, ved vår begynnelse, gjennom vårt livsløp og ved livets slutt, er Guds nåde og kjærlighet. Derfor bygges ikke fremtiden av den sterkeste og mektigste. Det er kjærlighet og nåde som er livets byggesteiner og er den fremtiden Gud binder seg til julenatt.

Vi trenger ikke frykte Gud. Vi kan istemme takknemmelighetens Hallelujah fordi Gud kom til oss julenatt med frihet og nåde for vår sjel og våre liv.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.

